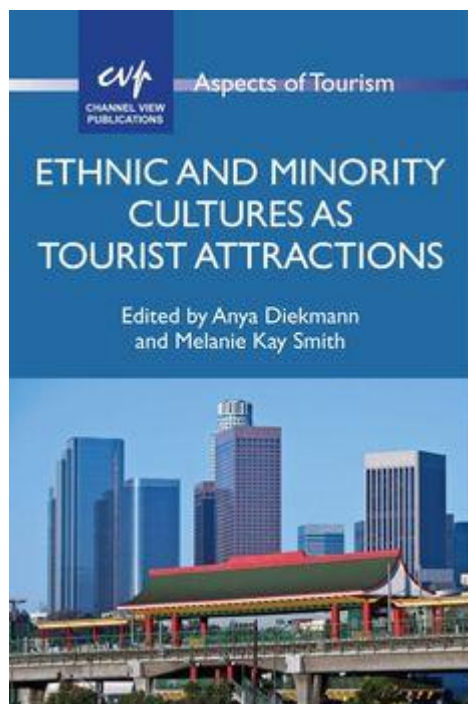

Recenzje:

Sabina Owsianowska, Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie

Ethnic and Minority Cultures as Tourist Attractions

Ethnic and Minority Cultures as Tourist Attractions
red. Anya Diekmann i Melanie Kay Smith
Aspects of Tourism: 65,
Channel View Publications, 2015,
ISBN Pbk: 978-1-84541-482-5,
ss. 253

Z wielu powodów książka pod redakcją A. Diekmann i M.K. Smith zasługuje nad uwagę badaczy zajmujących się turystyką. Obie redaktorki w swych licznych publikacjach koncentrują się na relacjach między turystyką a kulturą, co w recenzowanym zbiorze – przygotowanym wspólnie z kilkunastoma innymi autorkami i autorami – zaowocowało wartościowym przeglądem dotychczasowego stanu wiedzy w tym zakresie, popartym prezentacją studiów przypadków z całego świata, które ilustrują poruszane zagadnienia teoretyczne oraz próbą wytyczenia kierunków dalszych badań. Anya Diekmann jest profesorem turystyki (Wolny Uniwersytet Brukselski, Belgia) i zajmuje się głównie różnymi aspektami miejskiej turystyki kulturowej, w tym etnicznej; wśród jej zainteresowań badawczych ważne miejsce zajmują również kontrowersyjne wyjazdy do slumsów, m.in. w Indiach. Dorobek Melanie Kay Smith także związany jest z miejską turystyką kulturową, której fenomen badaczka – aktualnie zaangażowana m.in. w projekty poświęcone jakości życia, *wellbeing* (Uniwersytet Nauk Stosowanych, Budapeszt, Węgry) – analizuje z punktu widzenia różnych społeczności, grup etnicznych i mniejszości kulturowych.

Tym, co w omawianym opracowaniu szczególnie istotne i – w pewnym sensie – nowatorskie, a zarazem stanowiące pretekst do dalszej dyskusji, jest jego zakres tematyczny. Zarówno w rozdziałach o charakterze teoretycznym, jak i we fragmentach opisujących konkretne przypadki (np. miejsca, atrakcje, wydarzenia) autorzy biorą pod uwagę kulturę grup wyróżnianych ze względu na takie kryteria jak: pochodzenie etniczne, wyznanie, status społeczny, orientacja seksualna. Podejście to wykracza poza tradycyjne w literaturze przedmiotu traktowanie kwestii mniejszości kulturowych, co uzasadnia postawienie pytania zarówno o podstawy wspólnego ujęcia tak zróżnicowanych grup, jak i o konsekwencje dla wnioskowania, interpretacji i ekstrapolacji wyników badań. Ponadto, autorzy „Ethnic and Minority Cultures as Tourist Attractions” zdecydowanie określają swoje zaangażowanie społeczne – we wstępie czytamy, że „książka ta powstała także jako sprzeciw wobec rosnącego znaczenia skrajnie prawicowych partii w różnych krajach europejskich, których retoryka jest w zasadzie antyimigracyjna w najlepszym wypadku, a rasistowska i/lub homofobiczna w najgorszym” (s. xiii).

Czy promocja dziedzictwa kulturowego na potrzeby turystyki może sprzyjać lepszemu poznawaniu innych kultur, nie tylko tych spotykanych podczas dalekich podróży, ale i pojawiających się w przestrzeni publicznej kosmopolitycznych miast w związku

z migracjami? Jakie są motywacje osób odwiedzających slumsy lub fawele i z czym wiąże się popularność wyjazdów do dzielnic biedy? Jakie miejsce w rozważaniach na mniejszościami kulturowymi zajmują mniejszości seksualne? Te przykładowe pytania informują o zakresie analiz, z jakimi zetkną się czytelnicy recenzowanej książki. Starannie zaplanowana struktura zbioru pozwala na lekturę opracowań pogrupowanych pod względem tematycznym, zogniskowanych kolejno wokół czynników społeczno-kulturowych, percepcji społeczności lokalnej, doświadczeń gości i strategii rozwoju miejsca. W każdej części zawarto rozdział wprowadzający, a w nim syntetyczne streszczenie danego fragmentu książki, w którym redaktorki akcentują szczególnie istotne problemy i identyfikują luki a badaniach. Rozwiązanie to niewątpliwie wzbogaca publikację – standardowo zawierającą także wstęp i zakończenie – i pomaga wyraźnie zaznaczyć zarówno obszary objęte analizami, jak i te niedostrzegane, marginalizowane, wymagające dalszej eksploracji.

Na część pierwszą, zatytułowaną „Sociocultural Developments”, składają się teksty dotyczące: negocjowania azjatyckich tożsamości w Londynie i innych miastach (S.J. Shaw); charakteru wycieczek z przewodnikami, którzy oprowadzają turystów po dzielnicy Matonge w Brukseli, zamieszkałej przez afrykańskie mniejszości etniczne (I. Cloquet, A. Diekman) oraz potencjału turystyki romskiej na Węgrzech (A. Zatori, M. Smith). Część druga – „Community Perceptions” – obejmuje refleksje nad takimi kwestiami jak: rola mniejszości etnicznych, religijnych, seksualnych w wymianie międzykulturowej w turystyce (Y. Reisinger, O. Moufakkir); zmieniająca się percepcja przygranicznego miasta Mitzpe Ramon w Izraelu (J. Schmidt) i podróże do slumsów w Mumbaju (A. Diekman, N. Chowdhary). W części trzeciej – „Visitor Experiences” – tematem pierwszego rozdziału są oczekiwania i dylematy moralne wśród potencjalnych, brazylijskich i zagranicznych turystów odwiedzających fawele (B. Freire-Medeiros, M. Grijó Vilarouca), natomiast autor drugiego (J. Collins) koncentruje się na dzielnicach chińskich w Australii jako atrakcjach turystycznych. W ostatnią część – „Development Policies” – wprowadza rozdział N. Graburna o turystyce etnicznej w Chinach, następnie M. Smith i A. Zatori piszą o turystyce i kulturze żydowskiej w Budapeszcie, a E. Venske omawia rozwój dzielnicy gejowskiej w Cape Town. Książkę zamyka zestawienie pozycji bibliograficznych oraz indeks z kluczowymi terminami.

Autorzy „Ethnic and Minorities Cultures as Tourist Attractions” stawiają w nowym świetle formy turystyki, dla których dziedzictwo mniejszości etnicznych i społecznych jest rdzeniem produktów turystycznych, a zatem głównym bodźcem wyjazdu i wizyty. Koncentrują się na społecznościach etnicznych i mniejszościowych, przede wszystkim zamieszkujących współczesne metropolie i zastanawiają się nad tym, jak kultury owych grup są reprezentowane w związku z rozwojem turystyki. Interdyscyplinarne podejście pozwala na spojrzenie z wielu perspektyw na przykłady z niemal całego świata, obejmujące m.in. slumsy w Indiach i fawele w Brazylii, dzielnice chińskie w Australii i żydowskie w Europie Środkowej i Wschodniej, wioski etniczne w Chinach i kwartał gejowski w Kapsztadzie. Efektem współpracy międzynarodowego zespołu autorów skupionych wokół tytułowych zagadnień jest nie tylko wartościowe opracowanie naukowe, wzbogacające wiedzę o kulturach mniejszości etnicznych i społecznych we współczesnym świecie. Książka jest także z założenia zdecydowanym głosem poparcia dla zrozumienia wielokulturowości i sprzeciwu wobec marginalizacji kultur mniejszości w czasie, gdy wzmacniają się skrajnie prawicowe poglądy polityczne. Adresowana przede wszystkim do badaczy miejskiej turystyki kulturowej, recenzowana publikacja zasługuje na zainteresowanie przedstawicieli innych nauk humanistycznych i społecznych, np. antropologów, urbanistów, geografów, a także reprezentantów władz lokalnych i organizacji pozarządowych, w tym praktyków odpowiedzialnych na projektowanie dzielnic zamieszkałych przez mniejszości etniczne i społeczne, zarządzających atrakcjami turystycznymi oraz planujących wydarzenia kulturalne, które promują wielokulturowość. W dobie wzmożonej mobilności – zarówno tej

dobrowolnej, jak i wymuszonej sytuacją polityczną i ekonomiczną – trudno przecenić znaczenie analiz, stawiających sobie za cel lepsze poznanie złożonych relacji między kulturą dominującą a kulturami mniejszości w danym społeczeństwie. Obok dobrze ugruntowanych w dyskursie badawczym nad turystyką kwestii, czytelnicy mają okazję zapoznać się ze słabiej do tej pory przedstawionymi zagadnieniami, które stanowią ważną część rzeczywistości społecznej.